

VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ENERGINIO EFEKTYVUMO DIDINIMO DAUGIABUČIUOSE NAMUOSE PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus miesto savivaldybės energinio efektyvumo didinimo daugiabučiuose namuose programos (toliau – Programa) paskirtis – atkurti ar pagerinti Vilniaus miesto daugiabučių namų technines ir energines normatyvines savybes, siekiant išlaikyti esminių statinio reikalavimų visumą, sumažinti šiluminės energijos sąnaudas ir racionaliai naudoti energijos išteklius, sumažinti gyventojų šildymo išlaidas bei pagerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę.

2. Programa parengta Vilniaus miesto savivaldybei vykdant Lietuvos Respublikos statybos įstatymo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pavestą statinių naudojimo priežiūros atlikimo funkciją ir įgyvendinant vieną iš Lietuvos būsto strategijos tikslų – užtikrinti efektyvų esamo būsto naudojimą, priežiūrą, atnaujinimą ir modernizavimą bei racionalų energijos išteklių naudojimą, taip pat remiantis statybos techniniais reglamentais STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“, STR 2.01.01(6):2008 „Esminis statinio reikalavimas Energijos taupymas ir šilumos išsaugojimas“ ir STR 1.12.05:2010 „Privalomieji statinių (gyvenamųjų namų) naudojimo ir priežiūros reikalavimai“. Įgyvendinant Programą siekiama prisidėti prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos tikslo iki 2020 metų pabaigos sumažinti šiluminės energijos (kuro) sąnaudas daugiabučiuose namuose, pastatytuose pagal iki 1993 metų galiojusius statybos techninius normatyvus.

3. Programa atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą.

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

4. Remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis, Vilniaus miesto gyvenamąjį fondą 2012 metais sudarė 6620 daugiabučiai namai. Daugiau nei pusė jų – 1960–2000 m. statyti stambiaplokščiai, gelžbetoniniai monolitiniai, monolitiniai ir mūriniai namai. Jie buvo statomi ilgam eksploatacijos laikotarpiui – 100–125 metų.

5. Nuo 2002 metų įsigaliojusiame naujajame statybos techniniame standarte (STR 1.12.06:2002 „Statinio naudojimo paskirtis ir gyvavimo trukmė“, stambiaplokščių namų eksploataavimo trukmė nustatyta 100 metų, monolitinių – 120 metų. Pagal anksčiau galiojusias normas daugiabučiai namai buvo projektuojami ir statomi numatant, kad gelžbetoninių pamatų ir surenkamų gelžbetoninių sienų bei perdangų vidutinė eksploataavimo trukmė sieks 125 metus, durų ir langų mediniais rėmais – 40 metų, stogo – 10 metų, sandūrų hermetiškumo – 8 metus, o dažytos fasado apdailos – 6 metus.

6. Pastatų pamatų, sienų ir perdangų eksploataavimo trukmė dar nėra viršijusi tiek pagal ankstesnius, tiek pagal šiuo metu galiojančius statybos techninius reikalavimus nustatytą eksploataavimo laikotarpį, tačiau neatnaujintų stambiaplokščių namų stogų, sandūrų hermetiškumo ir fasado apdailos eksploataavimo trukmė jau yra perkopusi norminį eksploataavimo laikotarpį. Nors dalis daugiabučių namų gyventojų savo lėšomis atnaujiną fasadus, dėl nepakankamos pastatų hidroizoliacijos per stogus ir siūles drėksta bei šąla atitvaros, drėgmė

pastatų viduje kaupiasi drėgmė, todėl susidaro palankios sąlygos augti pelėsiui. Atliktų tyrimų metu nustatyta, kad dėl išorinių sienų savybės sugerti vandenį prastėja sienų izoliacinės savybės ir trumpėja konstrukcijų ilgaamžiškumas. Tai įrodo, jog yra būtinos nemažos investicijos esamos būklės daugiabučiams namams atnaujinti tam, kad būtų išlaikyti norminiuose teisės aktuose įtvirtinti daugiabučių namų eksploatavimo ir techninės būklės reikalavimai. Laikantis šių reikalavimų, būtų užtikrinimas pastatų ilgaamžiškumas ir efektyviau vartojama šiluminė energija.

7. Vilniaus centrinio šilumos tiekėjo duomenimis, 2008–2012 m. prie centrinio šilumos tiekimo tinklų prijungti Vilniaus miesto daugiabučiai namai šildymui per šildymo sezoną vidutiniškai suvartojo 110–131 kWh/m² šiluminės energijos, kuri daugiabučių namų gyventojams kainavo apie 400 mln. Lt. Vilniaus mieste suvartojamos šiluminės energijos duomenys pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Suvartojama šiluminė energija (per šildymo sezoną)

Pavadinimas	2008–2009m.	2009–2010 m.	2010–2011 m.	2011–2012 m.	2012–2013 m. *	2013–2014m.*	2014–2015 m.*
Daugiabučių namų suvartota šiluminė energija (iš viso MWh)	1.875,304	2.119,714	2.040,541	2.177,090	2.259,709	2.342,327	2.424,945
Gyventojų šiluminės energijos sąnaudos (iš viso tūkst. Lt be PVM)	423.058	405.634	430.726	427.474	431.308	435.142	438.976
Daugiabučių namų suvartota šiluminė energija (kWh/m ²)	126	143	137	146	152	157	163
Gyventojų šiluminės energijos sąnaudos (Lt be PVM/ m ²)	28	27	29	29	30	30	31

* Numatoma daugiabučių, prijungtų prie Vilniaus miesto centrinio šilumos tiekėjo, suvartojama šiluma, neatsižvelgiant į galimą daugiabučių atnaujinimo mastą.

8. Esamos būklės analizė parodė, kad daugiausia šiluminės energijos suvartoja tipiniai iki 1993 metų statyti stambiaaplokščiai, plytų mūro, monolitiniai ir monolitiniai gelžbetoniniai daugiabučiai namai. Šie namai šiluminės energijos vidutiniškai suvartoja 140–160 kWh/m² per šildymo sezoną. Duomenys pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Tipinių iki 1993 metų statytų stambiaplokščių, plytų mūro, monolitinių ir monolitinių gelžbetoninių daugiabučių namų suvartojama šiluminė energija (2009–2011 m. šildymo sezonų vidurkis)

Pavadinimas	Faktiškai suvartota šil. energija (2009–2011 metų šildymo sezonų vidurkis MWh)	Faktinės šil. energijos sąnaudos (2009–2011 metų šildymo sezonų vidurkis Lt be PVM)	Faktiškai suvartota šil. energija (2009–2011 metų šildymo sezonų vidurkis kWh/m ²)	Faktinės šil. energijos sąnaudos (2009–2011 metų šildymo sezonų vidurkis Lt/m ² be PVM)
Iš viso daugiabučių (suma/vidurkis)	2.014,199	419.807,515	135,6	28,3
Iš jų stambiaplokščių	931.287	194.218.050	147,4	30,8
Iš jų plytų mūro	59.592	12.311.287	158,9	33,1
Iš jų monolitinių/monolitinių gelžbetoninių	3.950	882.936	130,0	27,1
Iš jų kiti	1.019.370	212.395.242	123,5	25,7

9. Dėl anksčiau buvusių santykinai žemų šilumos kainų gyventojai neturi patirties, kaip efektyviai vartoti šiluminę energiją, dėl nepakankamų pajamų retai skirdavo lėšų energijos taupymo priemonėms savo namuose. Atnaujinus daugiabučius pastatus, įgyvendinant kompleksines energijos taupymo priemones (apšiltinus sienas ir stogus, pakeitus langus bei modernizavus šildymo sistemas), įmanoma šilumos suvartoti 60–80 kWh/m² mažiau per šildymo sezoną, t. y. pasiekti D ir aukštesnę energinio naudingumo klasę. Tokiu atveju atnaujinus 30 proc. daugiausia šiluminės energijos suvartojančių pastatų per metus būtų sutaupyta iki 80 mln. Lt. Atnaujintinių daugiabučių suvartojamos šiluminės energijos mažėjimo galimumas pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. Atnaujintinių daugiabučių suvartojamas šiluminės energijos mažėjimo galimumas (skaičiai pateikiami 30proc. daugiausiai šiluminės energijos suvartojančių daugiabučių)

Pavadinimas	Faktinio šil. energijos suvartojimo vidurkis name (2009–2011 m. šildymo sezonų kWh/m ²)	Faktinių sąnaudų šil. energijai vidurkis name (2009–2011 m. šildymo sezonų Lt/m ² , be PVM)	Numatomas suvartojama šiluminės energijos kiekis (kWh/m ²)	Galimas taupymas (kWh/m ²)	Galimas taupymas (Lt/m ²)	Galimas taupymas (iš viso vid. name Lt)
Stambiaplokščiai daugiabučiai	147.4	30.8	60–80	67–87	14–19	40 000–52 000
Mūriniai daugiabučiai	158.9	33.1	60–80	78–100	16–21	32 000–41 000
Monolitiniai daugiabučiai	130	27.1	60–80	50–70	10–15	53 000–75 000
Kiti	123.5	25.7	60–80	43–64	9–14	24 000–36 000
Vidurkis	135.6	28.3	60–80	56–76	12–16	30 000–50 000

10. Energijos ištekliams sparčiai brangstant, darosi ypač svarbu Vilniaus miesto daugiabučiuose pastatuose racionaliai vartoti energiją. Todėl Vilniaus miesto savivaldybė, įgyvendindama 2013 m. kovo 15 d. pasirašytą Partnerystės dėl projekto „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas, II etapas“ įgyvendinimo ir bendradarbiavimo dėl energinio efektyvumo didinimo programų įgyvendinimo savivaldybėje sutartį, parengė šią Programą, skirtą sumažinti šiluminės energijos sąnaudas daugiabučiams namams. Įgyvendinant šią Programą bus galima spręsti žmonių socialines problemas mažinant jų sąskaitų už energijos išteklius dydį, užtikrinti esminių statinio reikalavimų visumos išlaikymą daugiabučiuose namuose, gerinti vidaus patalpų higienos sąlygas, skatinti būsto savininkus racionaliai vartoti energiją, taip pat prisidėti prie klimato taršos mažinimo bei aplinkos tausojimo, gerinti pastatų techninę būklę bei estetinį miesto vaizdą, didinti nekilnojamojo turto vertę.

III. PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

11. Programos įgyvendinimo tikslai:

10.1. sumažinti daug energijos vartojančiuose Vilniaus miesto daugiabučiuose namuose suvartojamos šiluminės energijos sąnaudas, pasiekiant ne mažesnę kaip D daugiabučių namų energinio naudingumo klasę;

10.2. sumažinti daugiabučių namų gyventojų patiriamas išlaidas už suvartotą šiluminę energiją;

10.3. pagerinti gyventojų gyvenimo kokybę bei komforto sąlygas;

10.4. užtikrinti, kad daugiabučiai namai atitiktų teisės aktuose numatytų esminių statinio reikalavimų visumą ir kad naudojamos šiluminės energijos kiekis, atsižvelgiant į vietovės klimato sąlygas ir gyventojų poreikius, nebūtų didesnis už reikiamą. Taip pat užtikrinti pastatų konstrukcinių elementų stabilumą bei gyventojų ir visuomenės saugumą;

10.5. užtikrinti racionalų energijos išteklių naudojimą ir sumažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

11. Programos uždaviniai:

11.1. atlikti Vilniaus miesto daugiabučiuose namuose statybos darbus, kurie yra būtini siekiant užtikrinti šių namų atitiktį teisės aktuose nustatytų privalomųjų (esminių) statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimų visumai;

11.2. užtikrinti, kad būtų įdiegtos visos priemonės, reikalingos siekiant efektyvinti šilumos tiekimo sistemos darbą ir užtikrinančios mažiausią galimą suvartojamas šilumos kiekį įgyvendinus Programą.

VI. PRIEMONĖS, NUMATOMOS ĮGYVENDINTI DAUGIABUČIUOSE NAMUOSE

12. Siekiant gerinti gyvenamąją aplinką, mažinti energijos išteklių sąnaudas ir užtikrinti daugiabučių namų atitiktį esminių statinio reikalavimų visumai, neefektyviausiai energiją vartojančiuose Vilniaus miesto daugiabučiuose namuose turi būti įdiegtos energinį efektyvumą didinančios priemonės (žr. 4 lentelę), kurios užtikrintų būtinus statinių naudojimo ir priežiūros esminius reikalavimus ir leistų sumažinti bendras šių daugiabučių namų energijos sąnaudas bei juose pasiektų ne mažesnę kaip D energinio naudingumo klasę, taip užtikrinant valstybės teikiamą paramą.

4 lentelė. Valstybės remiamos daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) priemonės

I.	ENERGINĮ EFEKTYVUMĄ DIDINANČIOS PRIEMONĖS
1.	Šildymo ir karšto vandens sistemų kapitalinis remontas ar rekonstravimas:
1.1.	šilumos punkto ar katilinės (individualių katilų) ir karšto vandens ruošimo įrenginių keitimas ar rekonstravimas;
1.2.	stovų balansinių ventilių įrengimas;
1.3.	vamzdynų šiluminės izoliacijos pagerinimas;
1.4.	šildymo vamzdynų ir prietaisų keitimas;
1.5.	individualios šilumos apskaitos, daliklių ir termostatinų ventilių įrengimas butuose;
1.6.	karšto vandens sistemos vamzdynų ir įrenginių keitimas ar pertvarkymas;
1.7.	vėdinimo sistemos keitimas ar pertvarkymas.
2.	Langų ir lauko durų keitimas:
2.1.	langų keitimas;
2.2.	lauko durų keitimas.
3.	Stogo šiltinimas, įskaitant naujo šlaitinio stogo įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą).
4.	Balkonų (lodžijų) įstiklinimas pagal vieną projektą.
5.	Fasadinių sienų šiltinimas.
6.	Rūsio perdangos šiltinimas.
7.	Cokolio šiltinimas.
8.	Alternatyvios energijos šaltinių (saulės, vėjo ir panašiai) įrangos įrengimas.
9.	Liftų atnaujinimas (modernizavimas) keičiant techniniu energiniu požiūriu efektyvesniais liftais.
II.	KITOS ATNAUJINIMO (MODERNIZAVIMO) PRIEMONĖS
10.	Kitų pastato bendrojo naudojimo inžinerinių sistemų (nuotekų sistemos, elektros instaliacijos, priešgaisrinės saugos įrenginių, geriamojo vandens vamzdynų ir įrenginių) keitimas ar pertvarkymas.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

13. Programa įgyvendinama keliais etapais. Pirmajame etape atliekami Partnerystės sutartimi patvirtintų 26 daugiabučių namų atnaujinimo įgyvendinimo darbai (energinio naudingumo sertifikatų ir investicijų planų parengimo paslaugos pirkimas, paslaugų sutarčių su laimėtoju sudarymas, investicijų projektų aptarimas su būsto savininkais, galimos investicijų planų korekcijos). Už tai atsakingas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Aplinkos ir energetikos departamentas (toliau – Departamentas). Kitas pirmojo etapo Programos žingsnis apima Partnerystės sutartimi patvirtintų 26 daugiabučių namų rangos darbų, techninio projekto, energinio naudingumo sertifikato po modernizavimo, techninės priežiūros pirkimą, sutarčių su laimėtojais sudarymą, tinkamą atnaujinimo (modernizavimo) projekto administravimą. Už tai atsakingas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu paskirtas Programos įgyvendinimo administratorius (toliau – Administratorius).

14. Antrajame Programos įgyvendinimo etape apima butų ir kitų patalpų savininkai davę sutikimą vykdyti daugiabučio namo atnaujinimą (modernizavimą), suteikimą administratoriui įgaliojimus parengti, administruoti ir finansuoti projektą.

15. Atsižvelgiant į Programos apimtį ir trukmę, siekiant efektyviai įgyvendinti Programą, Administratoriaus vykdomos funkcijos turi būti nustatytas Vilniaus miesto savivaldybės energinio efektyvumo didinimo daugiabučiuose namuose programos įgyvendinimo tvarkos apraše, kurį turi patvirtinti Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius.

16. Atsižvelgiant į žmogiškuosius ir finansinius išteklius, prioritetine tvarka į atnaujinamų (modernizuojamų) daugiabučių namų sąrašą bus įtraukiami namai, kurie pastatyti pagal iki 1993 metų galiojusius statybos techninius normatyvus, neefektyviai vartoja šiluminę energiją ir kurių butų ir kitų patalpų savininkai pritaria atnaujinti daugiabutį namą 50 proc. + 1 balas. Departamentui (Konstitucijos pr. 3, Vilnius) gyventojai privalo pateikti užpildytą Butų ir kitų patalpų savininkų dalyvavimo įgyvendinant namo atnaujinimo (modernizavimo) projektą, apklausos formą, patvirtintą Aplinkos ir energetikos departamento direktoriaus 2013 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. A15-930.

VI. PROGRAMOS FINANSAVIMAS

17. Programai įgyvendinti teisės aktų nustatyta tvarka numatoma gauti finansavimą iš Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos, Klimato kaitos specialiosios programos ir kitų teisėtų šaltinių.

18. Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programoje numatytais lėšomis bus teikiamas lengvatinis kreditas su ne didesnėmis kaip 3 proc. fiksuotomis metinėmis palūkanomis, kompensuojama 100 proc. projekto parengimo ir statybos techninės priežiūros išlaidų bei 15 proc. investicijų, tenkančių Investicijų plane nurodytoms valstybės remiamoms energinį efektyvumą didinančioms priemonėms įgyvendinti, bei visiškai apmokamos investicijų padengimo įmokos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims.

19. Klimato kaitos specialiosios programos lėšomis papildomai bus kompensuojama 25 proc. investicijų planuose numatytą energiją taupančių priemonių įgyvendinimo.

20. Esant galimybei, bus panaudojamos ir iš kitų šaltinių gautos lėšos.

21. Visų šiame skyriuje nurodytų finansavimo šaltinių parama Programai įgyvendinti skiriama vadovaujantis paramos naudojimą reglamentuojančiais teisės aktais.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Programos įgyvendinimo stebėseną atlieka Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sudaryta Programos priežiūros įgyvendinimo darbo grupė. Darbo grupė teikia ataskaitas Savivaldybės tarybai apie šios Programos įgyvendinimą.
